

سوال

آیا جایز است برای هزینه‌ی حج فقیر از اموال زکات به وی داده شود؟

پاسخ مفصل

الحمدلله.

الله متعال مصارف زکات را در این آیه مشخص کرده است: **إِنَّمَا الصَّدَقَاتُ لِلْفُقَرَاءِ وَالْمَسْكِينِ وَالْعَامِلِينَ عَلَيْهَا وَالْمُؤَلَّفَةِ قُلُوبُهُمْ وَفِي الرِّقَابِ وَالْغَارِمِينَ وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ وَابْنِ السَّبِيلِ فَرِيضَةً مِّنَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ** [توبه: ۶۰] (همانا صدقات (زکات) تنها برای تهیدستان و بینوایان و متصدیان [گردآوری و توزیع] آن و کسانی که دلشان به دست آورده می‌شود و در [راه آزادی] بردگان و بدهکاران و در راه الله و در راه مانده اختصاص دارد. [این] به عنوان فریضه از جانب الله است و الله دانای حکیم است).

علما بر این اتفاق دارند که منظور از **وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ** (و در راه الله) جهاد در راه الله است.

سپس در این اختلاف کرده‌اند که آیا **در راه الله** حج را نیز شامل می‌شود یا خیر؟

بیشتر علما بر این رای هستند که فی سبیل الله، مخصوص جهاد است و حج را شامل نمی‌شود. اما امام احمد به این رای رفته که حج نیز در آن داخل است و به حدیث ابوداود (۱۹۸۸) از ام مَعْقَل - رضی الله عنها - استناد کرده که خطاب به رسول الله ﷺ گفت: ای فرستاده‌ی خداوند، حجی بر عهده‌ی من است و ابی‌معقل یک شتر دارد. ابومعقل گفت: راست می‌گوید، اما آن را در راه خدا قرار داده‌ام. رسول الله ﷺ فرمود: **آن را به او بده تا بر آن حج را به جای آورد، زیرا این در راه الله است.** علامه آل‌بانی در صحیح ابی‌داود آن را صحیح دانسته است.

و از ابن عمر ثابت است که گفت: اما حج پس جزو راه الله است. حافظ ابن حجر می‌گوید: این روایت را ابوعبید با سند صحیح آورده است.

مراجعه کنید به: المغنی (۳۲۸ / ۹) و المجموع (۲۱۲ / ۶).

شیخ الاسلام ابن تیمیه در **الاختیارات** (۱۰۵) می‌گوید: کسی که حج اسلام خود را به جای نیاورده و فقیر است، به وی [از

زکات] داده می‌شود تا حج را به جای آورد.

و در فتاویٰ کمیسیون دائم (۳۸ / ۸۰) آمده است:

«دادن زکات برای هزینه‌ی حمل و نقل و خرجی فقراى مسلمان برای انجام فریضه‌ی حج اسلام جایز است، زیرا در عموم سخن پروردگار متعال در آیه‌ی مصارف زکات قرار می‌گیرد که می‌فرماید: **وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ**».

والله اعلم